

FÄRG MÖTER LJUS - med inspiration från staden

Frida Jacobsson
Högskolan för Design och Konsthantverk,
Göteborgs Universitet
Göteborg vt 2008
Examensprojektet 15 hp, Designprogrammet 180 hp

ABSTRACT

This project is about color and light and how it affects the atmosphere in the city. I chose to look closer into the central parts of the city, a place where I often feel a lack of light and color, especially during the winter season. In the beginning of the project I made an analysis of how intense colors are used in the city and how we can use color as a tool to create effectful spaces. Further into the project I chose to look closer into the effects that are made by the facades, how the light from the windows affects the room outside when the dark falls. At the end of the project I caught a feeling inspired by the city and applied it into an installation of light.

Keywords: Color - city - lightning - effects - psychology - space

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
Bakgrund	5
Mål	5
Syfte	5
Frågeställningar	5
Avgränsningar	5
Metoder	5
GENOMFÖRANDE	
Informationsinsamling/Analys	6
Inledning	7
Informationsinsamling	7
Slutsatser	9
Vidareutveckling/Experiment	9
Inledning	10
Experiment	10
Slutsatser	11
Tillämpning	11
Inledning	12
Skissarbete	12
Slutsatser	13
RESULTAT	14
Resultat tillämpning	15
Resultat undersökning	17
Reflektioner	17
Vidareutveckling	17
KÄLLFÖRTECKNING	18
Inspirationslitteratur	18
APPENDIX	19
Skissarbete och processbilder	20
Analys och dokumentation	23

INLEDNING

Bakgrund
Mål
Syfte
Frågeställningar
Avgränsningar
Metoder

Bakgrund

Färg finns överallt, runt omkring oss, i mängder av olika kulörer och nyanser. Med synen ser vi färg och informationen kring det vi ser ger signaler till vår hjärna som får oss att uppfatta och förstå vår omgivning. Vi påverkas alltså av färg på olika sätt större delen av dagen. Jag har i detta projekt fokuserat på att undersöka de färger som gör störst intryck på oss, speciellt när allt annat är grått och tråkigt, nämligen de starka och klara färgerna. Det är intressant hur man med starka färger kan skapa effekter runt omkring oss som skapar liv och rörelse i vår omgivning. Jag har valt att förhålla mig till en plats som ofta kan kännas tråkig och färglös, nämligen stadsrummet. Jag har valt att lägga fokus på den mer centrala delen av staden, en plats många av oss dagligen vistas på och därför påverkas av. Mitt arbete är inspirerat av alla regniga, gråa dagar i Göteborg och en avsaknad av starka färger och ljus i i stadens rum.

Mål

Jag ville under min första fas i projektet utforska och hämta inspiration ifrån stadens rum och ytor. Genom att analysera och dokumentera min omgivning ville jag få en större förståelse för hur färg, form och ljus samverkar och uttrycker sig i stadsrummet samt hur det påverkar oss. Jag ville sedan, inspirerad från min undersökning, göra en tillämpning inom valfritt gestaltungsområde.

Syfte

Med en undersökande ingång i projektet, ville jag få en ökad förståelse kring hur vi uppfattar, upplever och påverkas av färg i vår omgivning. Jag ville också genom inspiration från staden hitta metoder för att själv uttrycka och skapa effekter med färg.

Frågeställningar

Vilken inverkan har färg och ljus på stadsrummet och hur påverkar det oss?
Hur kan färg uppstå som en effekt i stadsrummet?
Hur kan jag själv skapa effekter med färg, ljus och form?

Avgränsningar

Jag har under arbetets gång haft en subjektiv ingång projektet, där jag utformat mina egna teorier och tankar kring färg. Jag har haft mig själv som bedömare under projektets gång och är medveten om att det inte alltid fört med sig generella svar. Projektet är mycket övergripande och jag har inte haft möjlighet att gå in djupare in i undersökningen samt hitta korrekta svar. Jag såg mer den utforskande delen som en inspirationsresa till mitt fortsatta arbete med färg. Min tillämpning ville jag skulle vara inspirerad från min undersökande del i projektet men var något som inte behövde färdigställas. Det handlade mer om att skapa en idé och visualisera den.

Metoder

Mitt projekt består av tre olika delar där den första fasen, informationsinsamling och analys fungerar som en inspirationsresa till min vidareutveckling av projektet. I fas två avgränsar jag mitt arbete och väljer att experimentera med ljus och färg för att hitta egna metoder till att skapa effekter i rum. Sedan gestaltar jag min inspiration i en tillämpning. Jag har under projektets gång fört en processdagbok där jag samlat mina tankar, experiment och skisser. Detta har varit en stor hjälp under projektets gång.

GENOMFÖRANDE

Informationsinsamling/Analys
Vidareutveckling/Experiment
Tillämpning

INFORMATIONSSINSAMLING/ANALYS

Inledning

Jag startade mitt projekt genom att analysera och dokumentera min omgivning för att få en ökad förståelse för hur färg och ljus uttrycker sig i stadsrummet samt hur vi påverkas av det. Jag har även tittat närmare på hur färg och ljus kan vara ett verktyg för att skapa mer livfulla och effektfulla rum. Ett effektfullt rum är för mig något som ger energi till rummet jag vistas i, det fångar min uppmärksamhet och ger liv och rörelse till det.

Under min informationsinsamling har jag ofta använt kameran som verktyg för att dokumentera mina upptäckter. Detta betyder att de fotografier jag tagit inte alltid överensstämmer med verkligheten. Jag har dock valt att ta med de bilder som tydligt förmedlar det jag vill säga. Jag har även under projektets gång hämtat inspiration från tidigare vistelser i städer och andra kulturer än den svenska.

Jag avslutade min analys- och dokumentfas genom att sammanfatta mina tankar och teorier i en processbok, som finns bifogad i den bakre delen av rapporten. Här kommer ett sammanfattande utdrag från denna fas.

Informationsinsamling

Problemområde

Vinterhalvåret är en mörk tid på året, speciellt i Göteborg då solen sällan är framme. Vi är vana vid den jämngrå himlen som ger en grå ton till stadens färger och som begränsar ljuset att tränga igenom. När jag i mulet väder ska dokumentera en plats med min kamera upptäcker jag att kameran har svårt att fokusera. Antagligen för att kontrasterna i bildfältet är för svaga, och att det gråfärgade ljuset från himlen minskar färgernas intensitet och därmed blir mer lika varandra i ljusstyrka. Precis som att kameran har svårt att fokusera tror jag att våra ögon också har svårt att få fokus. Jag tror att våra ögon och våra hjärnor ständigt behöver stimuleras, se saker som fångar vår uppmärksamhet. I samband med att dygnet och årstiderna präglar vår omgivning, påverkas inte bara vår upplevelse av staden utan även vår sinnesstämning.

Bild: Valand, Göteborg

Vi lever i en ständigt föränderlig värld, där årstidernas gång skapar olika behov av färg och ljus hos oss. I de tider då staden inte ger oss lika stor mängd av ljus och klara färger känner många av oss trötta och håglösa vilket kan ge upphov till vinterdepression. Det är intressant hur jag upplever en känsla av lätthet när solen och den klarblå himmel träder fram, som att något tungt lyfts från mina ögon. När vit snö täcker våra gator reflekteras ljuset och färgerna runtomkring mig får en nästintill lysande uttryck.

Ljus- och skuggverkningar

När solen är framme med sitt starka sken blir skuggorna mer påtagliga och kontrasterande och skapar ett rytmiskt färgspel i vår omgivning. De skarpa kontrasterna stimulerar våra ögon och ger oss energi. När ett jämnt molntäcke döljer vår himmel och ger en jämngrå ton till staden saknar vi kontrasterande skuggverkningar, vilket kan ge en känsla av livlöshet. På kvällen byts dagsljuset ut mot det artificiella ljuset från våra fönster samt gatlykorna. Det är nu det ljuset som skapar skuggor och liv i mörkret.

Bild: Lunden, Göteborg

Skymning

Det finns en tid mellan solens nedgång och då gatlampor samt andra lysande objekt ännu inte har tänts. Skymningen är en tid då vi har svårt att fokusera och tydligt se vår omgivning. Hur kan vi motverka detta tillstånd för att skapa liv och rörelse i vår stad även under denna tiden?

Färg som kommunikationsmedel

Lysande färger används flitigt som ett kommunikationsmedel i staden för att fånga vår uppmärksamhet. De vägleder och hjälper oss att förstå vart vi ska och hur vi tar oss dit. De lockar oss till butiker som vill få oss att handla, och de vägleder oss i trafiken. Lysfärger¹ muntrar upp staden och är något våra ögon gärna dras till. Men hur kan vi använda lysfärger till att skapa trivsel i staden utan att de måste ha ett kommunikativt syfte?

Platser och kulturer som inspirerat mig

Under informationsinsamlingen har jag även tittat närmare på platser runtomkring mig eller som jag tidigare besökt för att hämta inspiration till mitt projekt. I Göteborg har jag valt att undersöka och utgå från platsen Valand, en plats jag dagligen passerar och därför påverkas mycket av. Jag har där undersökt hur dygnet påverkar min upplevelse av stadsrummet. Det var intressant att se hur ljusets olika skepnader förändrar platsen. I bakre delen av rapporten kan ni se fotografier från detta experiment. *se sid 26.*

Jag har nyligen besökt ett antal storstäder, där jag upplevt att var stad och kultur för sig har olika sätt att uttrycka sig med färg och ljus. Det är intressant att se hur städer som Tokyo, Berlin och Stockholm uttrycker sig med starka färger i de centrala delarna av staden. Hur olika kulturer förhåller sig till och uttrycker sig med färg är något jag i framtiden skulle vilja undersöka närmare. Jag berättar mer om min inspiration från dessa städer i min bilaga. Jag vill dock belysa att när jag har besökt dessa städer haft starka färger och färg effekter i åtanke och kanske varit mer öppen för dessa upplevelser.

Ett sökande efter stadens effekter

En av mina ingångar i projektet har handlat om hur en effekt med ljus och färg kan uppstå i stadsrummet. För mig så blir färg en effekt när den på något sätt fångar mitt intresse och berör mig, något som ger liv och energi till stadsrummet.

Skala och rum - Hur man upplever en effekt handlar egentligen om skala, beroende på vilket avstånd du har till effekten och vart du befinner dig i rummet påverkas ditt förhållningssätt till den. Stadsrummet består av mängder av olika rum, vissa mer tydliga än andra, och så länge du vistas i rummet är du en del av det. Det jag vill säga är att färg effekter har vi egentligen överallt, eller ingenstans, beroende på vad man ser och upplever just då, när man står i ett rum i staden. Det kan vara en effekt som man själv bara ser och upplever, medan en annan inte ens lägger märke till. Trots att en stad kan vara mycket grå och trist, finns där mängder av färgupplevelser, kanske inte alltid i så stor skala, och kanske man behöver en ficklampa eller en kamerablixt för att den ska nå sin fulla effekt. Nedan visar jag exempel på hur effekter med färg kan uttrycka sig i staden.

Färgklick i en grå bakgrund -

En pigmentstark färg blir extra effektiv när omkringliggande färgskalor är nedtonade och inte innehåller lika mycket kulörstyrka. Idag är detta en vanlig företeelse inom design och arkitektur, då man vill använda färg på ett avskalat sätt.

Bild: Berlin, Tyskland

En färg i mängder - När en kulörstark färg tar upp en större yta i mitt blickfång tror jag att en slags balans i rummet skapas, något att fästa blicken mot och lugna det röriga intrycket från färger runt omkring. Exempel på detta är den klarblå himlen som helt tar över stadsrummet när den är framme. I jämförelse med den, blir den grå staden vacker.

Rytmisering - Att med ett klarare kulör bryta upp ett mönster eller en struktur, och på så sätt skapa asymmetri eller en slags rytmisering, är ett sätt att fånga betraktaren öga och skapa effektfulla rum.

Bild: Tokyo, Japan

En skön blandning - När färger blandas i alla dess kulörer och nyanser på ett spontant sätt kan en spännande färg effekt uppstå.

Bild: Affischplakat, Göteborg

Något Övåntat - Vi har ofta förväntningar på hur saker och ting ska se ut i vår omgivning. Som exempelvis gatulyktans sken som ofta lyser i en varm gul eller kall vit ton, men vad händer när en gatulykta plötsligt bryter upp mönstret och lyser rosa?

Bild: Stockholm

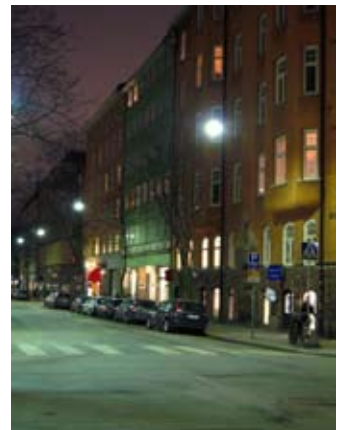

Insida påverkar utsida - Jag har även tittat närmare på fasaderna och hur fönstrens ljusutsläpp i stadsrummet skapar liv och rörelse. Ljuset avslöjar var det finns aktivitet men de bryter också upp den strukturen av fönster en fasad ofta innehar. Vissa händelser i fasaden kan vara mer spännande än andra och ofta kan det handla om att ljuset ifrån insidan har en tydlig färg och därför skiljer sig från sitt sammanhang. Detta kan bero på val av ljuskälla samt olika material på insidan som färgar ljuset. Kulörstarka ljus- och fasadfärger kan ibland tillsammans bilda ett mer effektfullt intryck än om de skulle varit ensamma.

Slutsatser

Genom att ha analyserat stadens rum och tittat närmare på hur vi kan skapa olika effekter med färg och ljus har jag fått en ökad förståelse kring hur färg kan användas som ett verktyg för att skapa liv och rörelse i vår omgivning. Jag tror att vi med färg, ljus och form kan skapa aktivitet i dystra och livlösa delar av staden som i sin tur påverkar oss och vår sinnesstämning. En effekt jag fascinerats av och önskat undersöka vidare är den effekt som husens insida har på stadsrummet. Hur upplysta rum kan lösa upp ett fönsterstruktur på fasaden samt hur det sker ett möte mellan ljus och fasadens yta, är något som kanske inte alla av oss har lagt märke till men som gör en stor inverkan på våra rum i staden.

Inspirationsbilder - ljus möter yta

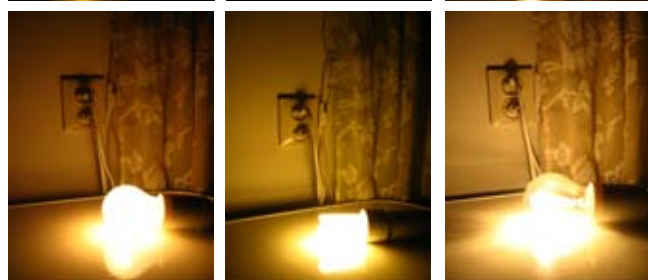
VIDAREUTVECKLING/ EXPERIMENT

Inledning

I denna fas har jag velat titta närmare på den spontana effekt som uppstår då ljuset möter en färgad yta, ett spännande möte mellan insida och utsida. Denna fas var för mig ett sätt att få större förståelse för hur färg och yta kan mötas på olika sätt. Jag tittade också närmare på vad det är innanför fasaden som ger ljuset sin färg. De första experimenten jag gjorde var mer grundläggande kring olika ljuskällor och dess ljusfärg. Sedan gick jag över till att experimentera mer med ljus tillsammans med färg, material och form. Nedan redovisar jag delar av experimenten samt vad jag kom fram till.

Experiment

Ljuskällor - Jag började min experimentfas med att titta närmare på de ljuskällor vi ofta använder oss av i hemmet. Jag begränsade antalet genom att använda mig av tre olika varianter av ljuskällor; den vanliga glödlampen, en varmvit lågenergilampa samt en halogenlampa. Glödlampen gav ett varmt behagligt ljus och ljusfärgen gav omgivningen den färg som jag förväntade. Halogenlampan gav även den ett mycket behagligt ljus som kändes färglöst, färgen kändes helt neutral, varken varm eller kall. Lågenergilampen gav sämst resultat då jag upplevde ljusfärgen kallgul och något grönaktig. Jag testade även en mer varm beigetonad lågenergilampa men fick samma resultat fast mer intensivt och något varmare. Det ljus lågenergilamporna gav till min omgivning kändes obekvämt och rummets ljusa färger drog mot grönt.

Glödlampa

Lågenergilampa

Halogenlampa

Färgblandning och färgkombinationer - Jag testade även färgade glödlampor i gult, rött, grönt och blått samt en stark spot med filter i blandade färger. Det var intressant att se hur ytor blandade till sig nya färger i mötet med ljusfärgen. Efter en tids experimenterande och intressanta iakttagelser kring hur glödlamporna förändrade upplevelsen av färger valde jag att begränsa mig här då det kändes som att jag kom ifrån min kärna i arbetet. I ljuset från fasaderna kommer ljuset inifrån och påverkar då inte fasadens yta och kulör².

Färgat ljus och filter

- Jag valde även att experimentera med helt transparenta färgfilter i varierade toner. Det kändes dock som att uttrycket blev väldigt platt och livlöst. Färgfilterna färgade allt i sin väg och gav inget utrymme för färger att mötas.

Ljuset från fasaderna är ofta påverkade av flera olika faktorer såsom lampskärmar, gardiner, ljuskällans färg, väggfärger, reflekterande material etc. Detta känns mer livfullt och spännande än den jämna ljusfärg som gavs i dessa fall. Man skulle även kunna likna den grå himlen som ett filter som färgar allt i omgivningen i en grå ton. När däremot den klarblå himlen är framme, får omgivningen ett starkt, kallare ljus som gör att vi upplever färgerna mer kulörstarka.

Neon - Neon och andra kulörstarka färger är något jag inspirerats av i min undersökning, både hur den uttrycker sig i staden samt i mina experiment. När jag använde mig av olika papper upptäckte jag att de pigmentstarka färgerna var de som påverkades minst utav det omkringliggande ljuset. Ett neonrosa papper var den enda färg som i stort sett var helt oberörd av ljuskällornas ljusfärger. Det är intressant att se hur neon har ett nästintill lysande uttryck och kan få illusionen av att den lyfter eller kommer närmare våra ögon i avstånd. Kanske neon eller mycket kulörstarka färger³ kan vara ett verktyg för att skapa mer effektfulla rum under skymningstider?

Ljusa färger drog mest åt sig ljuskällans färg och jag tänker då på hur ljusa fasader i vårt stadsrum lättare påverkas av de rådande ljusförhållandena.

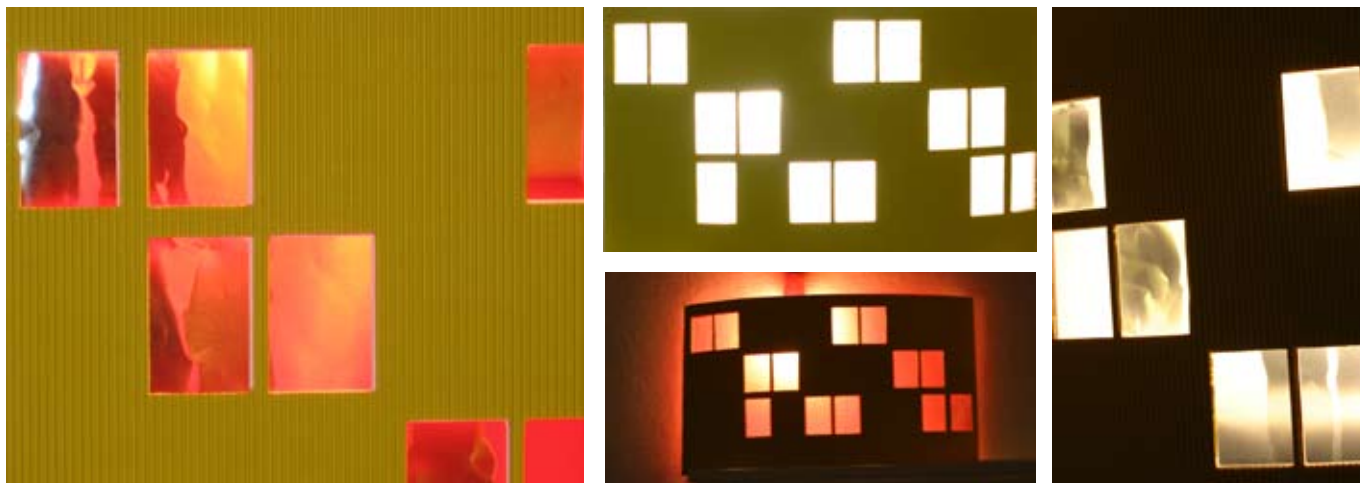
Blåfärgad glödlampa

Varmvit glödlampa

2. Färgförmimelse (eng. colour)
3. Materialet färg (eng. paint)

Materialens effekter - Jag experimenterade även med olika material och ytor för att se hur de påverkade och reflekterade ljusfärgen. I ett experiment fann jag att reflekterande ytor samt starkt kulörta ytor tillsammans gav ett spännande uttryck då det skapades skuggor och färgvariationer. Denna förstärkning av liv och rörelse var något jag ville ta med mig in i tillämpningsfasen.

Nedan: Silverfärgad aluminium reflekterar den högblanka röda färgen på fasadens insida och skapar ett livfullt intryck.

Slutsatser

Under min experimentfas försökte jag bredda min process genom att använda mig utav olika former och ytor vilket gjorde att det kändes som att jag tappade tråden ett tag. Jag fann till slut att det var viktigt för mig att formen i mina vidare experiment verkligen gav en känsla av stad.

Efter denna fas var det tre saker jag ville ha med in i tillämpningsfasen:

- Att formspråket i min tillämpning skulle vara inspirerat från stadens fasader och hus.
- Att ytor på insidan komponerar ihop ljusets färg utan att starkt färgade ljuskällor samt transparenta filter användes.
- Att mötet med färgad yta och ljus skulle mötas på ett spännande sätt och visa på den känsla av aktivitet jag upplevt i staden.

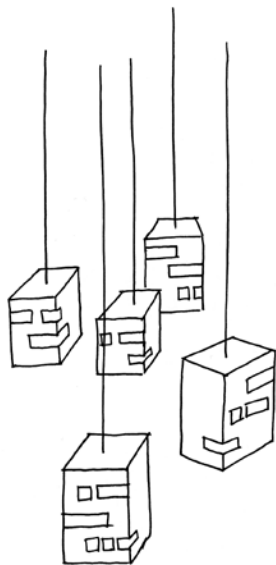
TILLÄMPNING

Inledning

Efter min experimentfas skissade jag på lite olika idéer kring hur jag skulle gestalta min upplevelse av staden. Det kändes naturligt för mig att skapa en slags ljusinstallation, som visade på ett spännande möte mellan ljus och färgad yta. Jag ville också visa på den aktivitet och upplösning av struktur jag fascinerats av på husens fasader. Tillämpningen var för mig ett fortsatt experiment där jag ville se hur ljus, färg och form kunde komponeras ihop för att skapa den känsla i staden jag inspirerats utav.

Skiss form

I mitt skissarbete kom jag fram till att använda mig utav husens former genom att frilägga dem och utgå från dess grundform, kuberna. Jag ville använda mig av olika storlekar på kuberna för att visa på den variation av proportioner byggnader i staden innehar. Jag ville att ljusinstallationen skulle bli en slags förenkling av hus, som jag ville lysa upp inifrån och färgsätta för att fånga den känsla jag upplevt i staden. Genom att variera placeringen av boxarna i höjdlängd fick jag in den upplevelse av vinklar och proportioner som vi upplever när vi befinner oss i stadens rum. Beroende på vart i rummet vi befinner oss upplever vi byggnaderna på olika sätt.

Jag funderade mycket på huruvida formerna där ljuset skulle släppas igenom kunde variera sig för att formspråket fortfarande skulle andas stad och ge känslan av hus. Jag upptäckte att det var viktigt att formen sträckte sig horisontellt över kuberna då både fönstren på fasader ofta innehar detta uttryck Även huslängornas sammansättning ger ett horisontellt intryck. Jag ville också att formerna

skulle spegla det asymmetriska uttryck fönsterlängorna intar under kvälls- och nattetid. Jag testade med att byta ut fönsterkänslan mot olika slags former men upptäckte snart hur lätt uttrycket blev något helt annat som inte andades stad. Efter en tids skissarbete beslutade jag att hålla mig till en av de vanligaste formerna av fönster men placera dem som ett asymmetriskt mönster på ytorna. Jag ville att dessa skulle fungera som öppningar som visar vart på insidan det finns aktivitet.

Skiss färg

Under min informationsinsamling och analysfas upplevde jag att kulörstarka fasadfärger ofta gav ett effektivt uttryck. Starka kulörer som exempelvis neon var något jag i mina experiment upplevde syntes mest i mörkret. Jag valde därför att använda mig utav färger som hade en mycket stark kulörthet i sig och som jag tyckte samspelade med varandra. Jag valde färger som hörde till varsin grundfärg då de tillsammans gav ett balanserat uttryck. En av husen ville jag skulle fungera som nollpunkt och målade den därför i en grå ton med liknande ljushet som de övriga kulörerna.

Jag ville att fasadernas kulörer tydligt skulle synas och dela på den uppmärksamhet som ljuset tar från betraktarens ögon. Det är lätt att vi bara fäster ögonen mot det som lyser starkt och jag ville se om fasadernas starka kulörer kunde motverka detta. Jag ville också se huruvida det omkringliggande ljuset påverkade upplevelsen av husen, vad som händer med upplevelsen av färg och ljus när det omkringliggande ljusets förändras.

Experiment toningar.

Skiss på kulörer i datorn.

Skiss ljus

Tillsammans med de kulörstarka fasadytorna ville jag att ljuset inifrån skulle mötas upp på ett balanserat med ytan men ändå ge ett livfullt intryck som visade på aktivitet på insidan.

Experiment - När jag experimenterade med olika färger och material på insidan av husen upptäckte jag hur svårt det var att färga ljuset som kom ut genom fönsteröppningarna. Glödlampans storlek och färg tog över rummet i kuben och släppte ut sin egen ljusfärg genom fönstrena. Jag var nu tvungen att tänka om och blickade åter tillbaka på rummen innanför fasaderna.

Jag konstaterade snart att det i de flesta fall var filter av olika slag som gav ljuset sin starka färg. Det räckte inte med väggarnas kulörer och reflektioner utan ljusets färg han studsade ut innan det tog färg. Det var inte heller bara ljusets färg man såg på utan även de ytor som fanns där på insidan, som exempelvis väggar och tak.

Lösning - Jag beslutade mig därför att använda mig av ett material som bäst gav den känsla som jag upplevde i verkligheten. Genom att placera olivfärgade transparenta papper på insidan, som även täckte ljusöppningarna, skapade jag toningar och färger som gick in i varandra. Jag jobbade mycket med opacitet och lager på lager för att fånga rätt färgkombination och ljusstyrka. Materialet och dess sammansättning illustrerade hur ljuset innanför fasaderna tonades ut mot väggarna samt visade på den brokighet av färger jag upplevt i staden.

Det var svårt att hitta en balans med färgerna som inte kändes för överdriven. Tog jag i med för kulörstarka färger i ljusöppningarna tog detta lätt över fasadens färgade yta. Det kändes som att alla möten mellan de starka kulörerna kämpade i uppmärksamhet gentemot varandra vilket tog bort den verkliga känslan av stad. Jag ville därför vara försiktig med ljusfärgernas intensitet.

Jag blickade tillbaka på de möten av färg och ljus på fasaderna som jag tidigare upplevt effektfulla och upptäckte att de uttryckte sig på helt olika sätt. Ibland var det just ett möte mellan ett starkt färgat ljus inifrån och en kulörstark fasadyta som var effektfull. Men kanske var denna effekt så spännande just för att den fanns där i sin ensamhet, och poppade upp i ett grått sammanhang. Vid andra tillfällen var det ofta så att ljuset innehade en ganska svag ljusfärg medan fasaden var den kulörstarka, eller så kunde det vara tvärtom. I mitt fall var det mötet mellan en kulörstark fasad och svagare ljusfärger som jag valde att ta vidare.

För att skapa mer känsla av liv och rörelse testade jag även med att lägga på skuggade former av olika slag. Detta kändes dock för detaljrikt i min tillämpning och tog uppmärksamhet från toningarna.

Jag bestämde mig tillslut att endast använda mig utav olika nyanser och toningar för att skapa en känsla av aktivitet och brokighet.

Experiment med toningar.

Inspirationsbild och resultat av ljusfärgerna i mörker. Observera att dessa ljusfärger endast syns då de står för sig själva och inte lyser upp varandra!

Resultat av ljusfärger och fasader.

Slutsatser

Under min tillämpningsfas har jag experimenterat mycket för att hitta rätt känsla i mina ljusobjekt. Det har varit mycket återblickar på tidigare faser i projektet för att hitta det rätta uttrycket jag ville åt, då saker jag planerat inte blivit som jag tänkt. Hur ljusets färg skulle förhålla sig till den färgade ytan var något jag fick gå på känsla för att hitta. Där tillät jag mig själv att låta variationen vara spontant placerad med ljusfärger som varierade utan vidare eftertanke. I resultatet redovisar jag min experimentella tillämpning och de insikter den lett mig till.

RESULTAT OCH SLUTSATSER

Resultat tillämpning
Resultat undersökning
Reflektioner
Vidareutveckling

RESULTAT TILLÄMPNING

Mitt resultat i det här projektet är delvis min tillämpning, där jag i en slags ljusinstallation gestaltat en känsla jag velat förmedla som jag upplevt i staden, inspirerad av min analys- och experimentfas. Jag fann tillslut ett sätt att gestalta denna känsla, men ser nu många fler sätt att göra det på. Mötet mellan ljus och färg på fasader i staden sker på många olika sätt, där vissa av dem är mer effektfulla än andra. Mina val i min tillämpning har resulterat i ett sätt att göra det på.

Jag har under skapandet av min tillämpning lärt mig mer om färg och ljus, hur de förhåller sig till varandra och påverkas av ljusets olika skepnader. Det var intressant att se hur upplevelsen av de kulörstarka ytorna i min tillämpning förändrades efter omkringliggande ljusförhållanden. Jag tycker att man tydligt kan se det starka uttryck som de kulörstarka ytorna intar, även i mer dunkla ljus. När ljuset är svagt men inte helt mörkt tycker jag att ljusets färg balanserar bäst med ytans färg och ger det mest effektfulla intrycket. Jag tänker då återigen på hur kulörstarka ytor skulle kunna skapa effektfulla rum i staden trots gråmulet väder och skymning. Ju mörkare det omkringliggande ljuset kring husen i tillämpningen blir, desto mer tar ljuset inifrån fönstrena över. När jag tänder helt fångas all min uppmärksamhet av de kulörstarka färgerna. När jag släcker ljuset både inuti husen och det som är omkringliggande, ger färgerna ett svagt lysande intryck i mörkret.

Jag är medveten av att jag i min tillämpning gått från en känsla ute som jag tagit in inomhus. Det skulle vara intressant att se hur dessa färger och objekt skulle uttrycka sig om jag skulle placera dem i ett rum i staden. I och med ljusobjektens storlek och placering inomhus har jag vågat ta i så pass med kulörstyrka. Skulle färgerna placeras på en riktig husfasad, skulle jag antagligen få sänka kulörernas styrka och klarhet för att nå liknande effekt. Det kallare ljuset ute, gör färgytorna mer klara och intensiva än inomhus och behöver då inte vara lika kulörta. Jag önskar att fasadfärgerna i min omgivning kunde få uttrycka lite mer kulörstyrka än vad många av dem gör idag. Och för att nå dess fulla effekt tror jag att kontrasterande nyanser och en blandning av färger, skulle kunna skapa mer liv och rörelse, än om man exempelvis skulle färga ett helt byggnadsområde i rött.

Jag har både i min tillämpning och under experimentfasen fått chans att uttrycka och jobba med färg och ljus på olika sätt samt hur de intar ett effektfullt uttryck. Detta har gett mig nya kunskaper och erfarenheter kring färg och ljus samt hur jag förhåller mitt arbete till en inspirationskälla. Som bilaga kan ni i skissform följa hur jag har arbetat med färg och ljus under processen. *se s 21-22.*

Val av material

Yttre material: Trä

Inre material: Transparenta papper i varierade kulörer samt med reflekterande ytor.

Ljuskällor: En spontan blandning av lågenergilampor, vanliga glödlampor samt halogenlampa.

Ytornas färger enligt NCS

Spraymålade med matt vattenlöslig färg.

Röd S0585 - Y80R

Gul S0570 - G80Y

Grön S1055 - B90G

Blå S2060 - B

Grå S5502 - G

RESULTAT UNDERSÖKNING

Resultatet i det här projektet är alla de kunskaper och insikter jag nått genom att undersöka ljus och färg med staden som utgångspunkt. Jag har under projektets gång fört en dialog med mig själv som har fått mig att se och upptäcka saker jag annars inte hade lagt märke till. Jag har sammanfattat mina tankar och teorier i en processbok som fungerat som en loggbok under projektets gång. Ett utdrag från informationsinsamling- och analysfas i denna processbok finns med som bilaga i slutet av rapporten. (se s 23)

Att undersöka stadsrummet har varit otroligt intressant på så sätt att det är en plats som många av oss vistas i dagligen och som påverkar vår sinnesstämning. I och med årstidernas gång och dygnets skepnader kan man tydligt se hur vår upplevelse av staden förändras. Jag tror att vi genom att jobba mer planerat med färg- och ljussättning kan skapa mer behagliga och trivsamma rum i staden. Genom att använda färg och ljus som ett verktyg tror jag vi kan skapa mer effektfulla rum som ger liv och variation till vår stad och som i sin tur stimulerar våra behov av färg och ljus. Kanske detta i sin tur kan motverka vinterdepressioner och leda till bättre hälsa i vårt samhälle.

Projektet har fört med sig mycket frågetecken kring hur planering av vår stad egentligen anpassas till våra psykiska behov. Jag upplever att många av de kulörstarka färgerna som finns i staden ofta har ett mer funktionellt syfte och kommunicerar på ett mer kommersiellt plan. Jag hoppas i så fall att detta arbetssätt i framtiden kan involvera mer planering av vårt välbefinnande och trivsel i stadens rum. (Läs mer om mina tankar kring detta i diskussionsform, sid 30.)

Reflektioner över arbetsprocessen

Min process under det här projektet har för mig varit mycket gripande och intensiv eftersom jag har arbetat ur ett så pass subjektivt och övergripande perspektiv. Och eftersom det har varit ett undersökande arbete utan några konkreta mål har jag många gånger svävat i ovetande och inte sett den tydliga vägen framåt. Mina tre faser; Informationsinsamling och analys, vidareutveckling och experiment samt tillämpning, har varit till stort stöd för processen och drivit projektet framåt. Projektet har tagit flera vändningar men det känns ändå som att jag lyckats komma tillbaka på spåret trots att vissa saker inte blivit som jag först tänkt. Under hela projektets gång har jag fått gå mycket på känsla för att ta rätt beslut och hitta rätt väg att gå. Projektet har för mig varit en utmaning på så sätt att det är ett område som jag skulle kunna gräva hur mycket som helst i och där upptäckterna skulle vara ändlösa utan några konkreta svar. Hur vi upplever färg och ljus beror på så ofantligt många faktorer och kanske jag nu har förstått en liten del utav dessa.

Det känns som att planeringen av projektet och utformningen av tidsplanen har fungerat bra som mall fram till slutet då tillämpningen drog något över tiden, vilket i sig medförde att jag fick ta en del snabba beslut framåt slutet. Jag önskar att jag hade haft mer tid till att experimentera med min tillämpning nu när den är klar, som att exempelvis placera in den i olika miljöer eller använda den som mall för att experimentera mer med färg- och ljusmöten på olika sätt.

Att sammanfatta resultatet har varit mycket svårt eftersom jag fortfarande är väldigt inne i processen, och eftersom jag inte känt ett riktigt avslut. I nästa steg skulle jag vilja koppla samman mina teorier till mer konkret forskning för att få en djupare förståelse.

Vidareutveckling

Den inverkan färg och ljus har på staden, samt hur vi påverkas utav den, är något jag kommer att fortsätta undersöka och förhålla mig till i mina framtida projekt med rum. Det känns som att jag nu förstår och ser min omgivning på ett annat sätt än tidigare och lättare kan förhålla mig till den. Projektet har även gett mig ny inspiration till att utveckla fler idéer jag samlat på mig under arbetets gång inom olika tillämpningsområden. Det skulle vara kul att i framtiden jobba med mönsterformgivning och produkter inspirerade från stadens möten mellan färg, ljus och form.

KÄLLFÖRTECKNING

Mina källor har varit en inspirationskälla för mig under projektets gång. Jag har dock inte i mitt arbete grundat de tankar och teorier jag kommit fram till utifrån litteraturen utan mer baserat dom på egna upplevelser. Litteraturen innehåller mer djupgående fakta kring de olika områden som berört mitt projekt men som jag inte hunnit göra djupare jämförelser med eller hunnit ta ställning till i detta projektet.

Inspirationslitteratur

Fridell Anter, K. Enberg, K. (1997). *Utvändig Färgsättning*. Stockholm: Berlings Tryckeri. ISBN 91-540-5771-X.

Fridell Anter, K. (2006). *Forskare och praktiker om Färg Ljus Rum*. Stockholm: Forskningsrådet Formas. ISBN 91-540-5966-6.

Nilson, KG. (1999, 2004). *KG Nilsons Färglära*. 2 uppl. Stockholm: Almqvist & Wiksell. ISBN 91-7203-597-8.

Föreläsningar

Rydberg, Karl. Psykolog och arkitekt. Föreläsning på Högskolan för Design och Konsthantverk 2008-03-17.

Fotografier

Alla foton tagna av Frida Jacobsson, om ej annat angivits.

APPENDIX

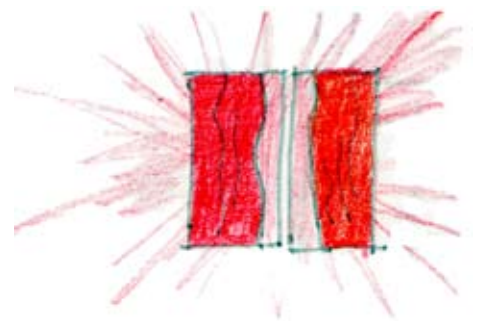
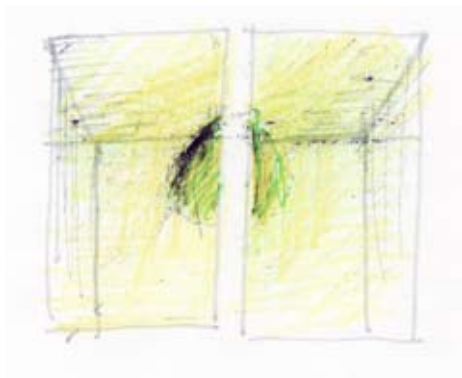
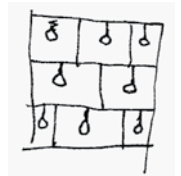
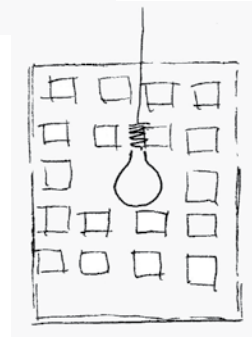
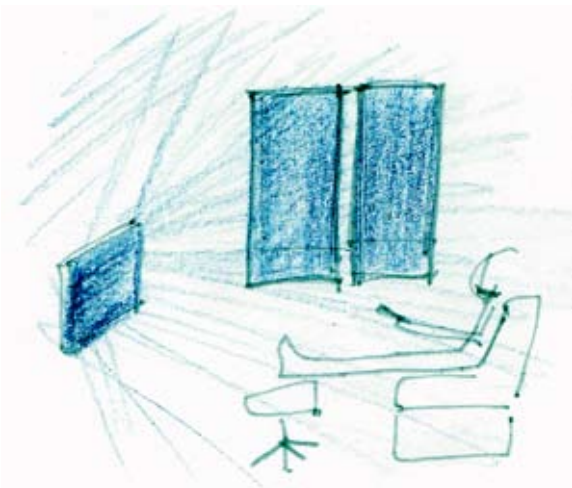
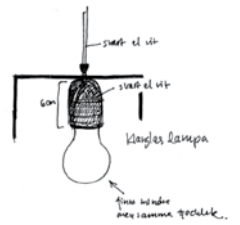
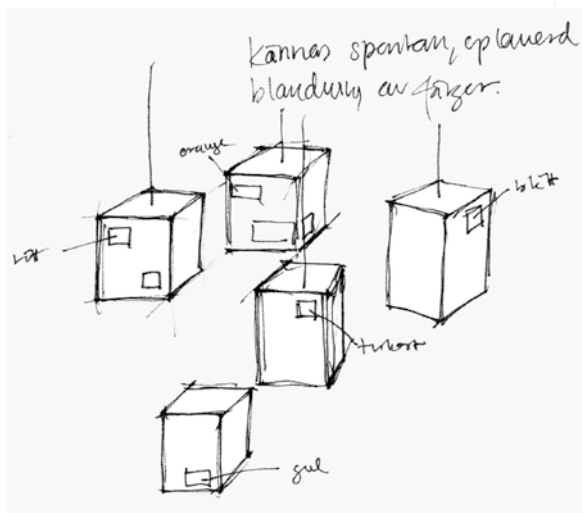
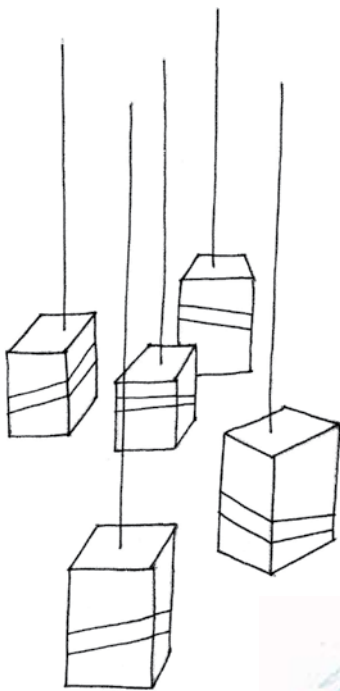
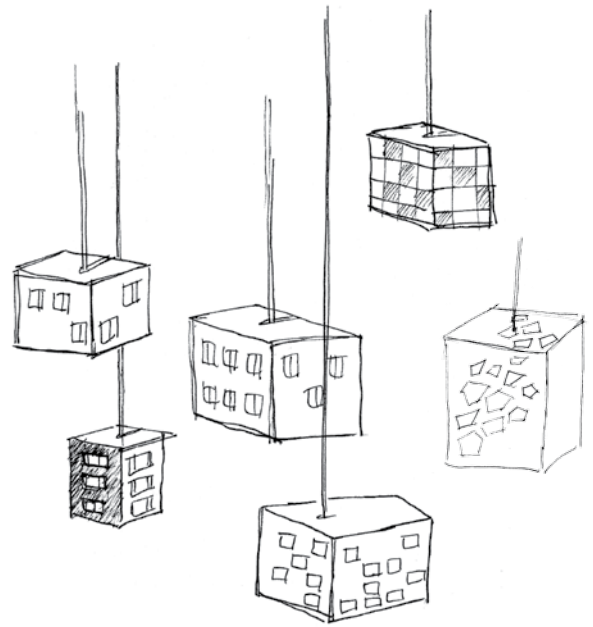
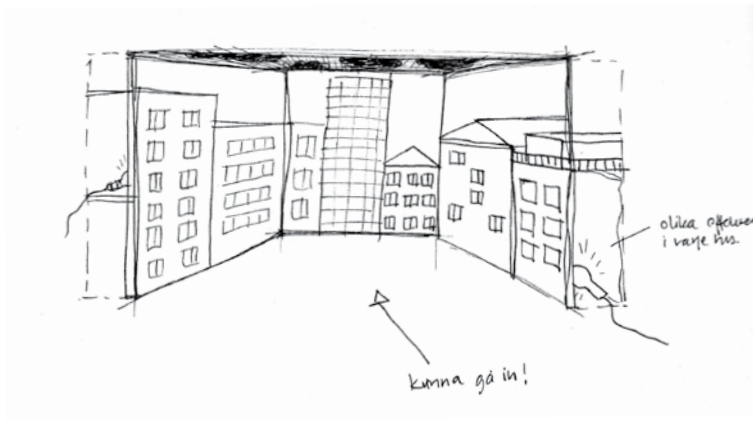
Skiss- och processbilder

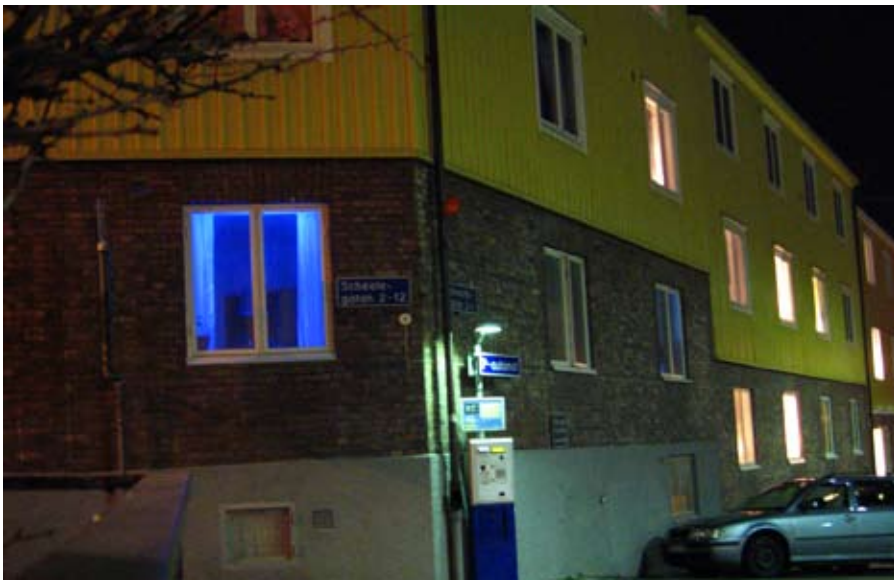
Ett urval av bilder från min process.

Resultat av informations- och analysfas

Med text och bild från min informationsinsamling analyserar jag kring stadens rum och ytor.

SKISSER OCH
PROCESSBILDER

Inledning

Under min första fas i projektet ville jag analysera och dokumentera min omgivning för att få en ökad förståelse för hur färg och ljus uttrycker sig i stadsrummet samt hur vi påverkas av det. Nedan presenterar jag det jag kommit fram till under min första fas i projektet.

En grå vardag

Större delen av vinterhalvåret är det mörkt och på senare tid sällan sol. Den jämngrå himmelen ger en grå ton till stadens färger som gör mig och många andra nedstämda och håglösa. När jag i mulet väder ska dokumentera en plats med min kamera upptäcker jag att kameran har svårt att fokusera. Antagligen för att kontrasterna i bildfältet är för små, att det svagt gråtonade ljuset från himlen minskar färgernas intensitet och därmed blir mer lika varandra i ljusstyrka. Precis som när kameran har svårt att fokusera tror jag att våra ögon också har svårare att göra det. Jag tror att våra ögon och våra hjärnor ständigt behöver stimuleras, se saker som fångar vår uppmärksamhet, hitta punkter i vår omgivning som ger balans, vi vill med tydlighet se vår omgivning. Så kanske vi större delen av vinterhalvåret faktiskt går runt som i en dimma? Inte konstigt att vi då känner oss trötta och håglösa.

Så vad händer egentligen när solen kommer fram och ger liv till min omvärld? Nedan visar jag hur ljuset spelar in i miljön och hur rummet förändras.

Ljus- och skuggverkningar

Ljusets olika skepnader och variationer ger ofta liv och rörelse till vår omvärld på olika sätt. Men när ett jämnt molntäcke döljer vår himmel och ger en jämngrå ton till vår omgivning saknar vi kontrasterande skuggverkningar, vilket kan ge en känsla av livlöshet. På kvällen byts dagsljuset ut mot det artificiella ljuset från våra fönster samt gatlyktorna sken. Det är nu det detta ljus som skapar skugga och liv ibland mörkrets färger.

När solen är framme med sitt starka sken blir skuggorna mer påtagliga och kontrasterande och skapar ett rytmiskt färgspel på vår omgivning. De skarpa kontrasterna, tror jag, stimulerar våra ögon och ger oss energi.

Kvällssolens sken ger oss ett varmt gult/orange sken som sätter sin prägel på staden och dess egenfärger. Skenet ger staden en ny skepnad och dess varma toner skapar en rofylld känsla bland oss.

Årstidernas gång skapar olika behov av färg och ljus hos oss.

Färg som kommunikationsmedel

Signalljusens färger syns skarpt och tydligt, butikernas neonskyltar myllrar i den grå bakgrunden och med färg kommunicerar spårvagnshållplatsen de linjer som passerar. Jag mottar den information som jag för stunden vill åt, resten struntar jag i. Men de lysande färgerna finns ändå kvar, jag ser dem fast jag lägger inte märke till dem. Genom att bara finnas där påverkar de min omgivning och framför allt påverkar de mig.

Lysande färger används flitigt som ett kommunikationsmedel i staden för att fånga vår uppmärksamhet. De vägleder och hjälper oss att förstå vart vi ska och hur vi tar oss dit, de lockar oss till butiker som vill få oss att handla. Men hur påverkas vi egentligen av detta myller av neon? Jag tror att neonfärgerna muntrar upp vår stadsmiljö under de mörka delarna under dygnet. Vad skulle annars ge färg, liv och rörelse om inte dessa neonfärger fanns? Men hur kan vi använda oss av lysfärger som verktyg för att öka vår trivsel i stadsrummet utan att huvudsakligen ha ett kommersiellt eller kommunikativt syfte?

Foto: Hållplats Valand, Göteborg.

Experiment: Upplysning av anslagstavla.

Experiment: lysande parkbänk.

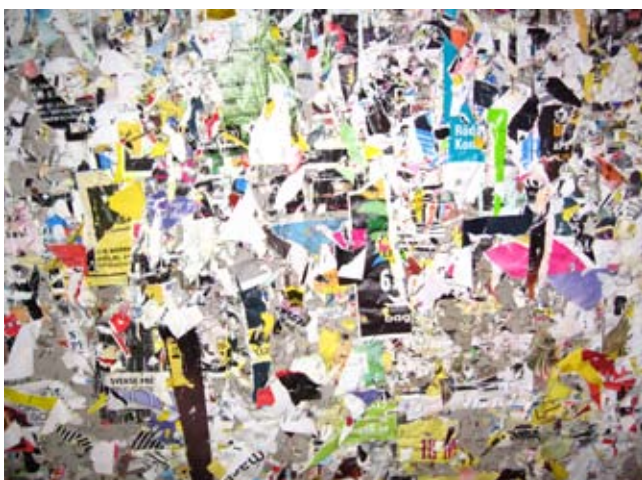
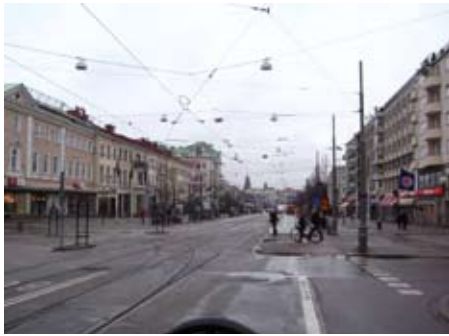

Bild: Kamerabliften lyser upp färgerna på anslagstavlan och intrycket blir betydligt mer effektivt.

Platsanalys Valand

Jag har även valt att titta närmare på platsen Valand för att se hur dygnet förändrar vår upplevelse av rummet. Platsen ligger centralt i Göteborg och är en plats jag dagligen passerar. På nästa sida visar jag platsen i ett bildspel där man vid dygnets olika tider kan se hur upplevelsen av platsen förändras. Man kan tydligt se hur färgerna drar mer mot varmare, smutsigare och gråare toner när det är grått och mulet väder. När himlen är klarare infinder sig ett kallare och klarare ljus som skapar kontraster färgerna emellan. Den blå himlen är behaglig att fästa ögonen på och den ger mig både mycket ljus och en kulörstark färg som ger en färglick till rummet. När mörkret faller tar svaga gulaktiga gatlampor över som ger rummet en varm gulaktig ton. De starka neonfärgerna fångar min uppmärksamhet platsen och man har svårt att se mörkare omkringliggande ytor. Det är endast den nedre delen av byggnaderna som är upplysta för att fånga in kunder till butiker och restauranger.

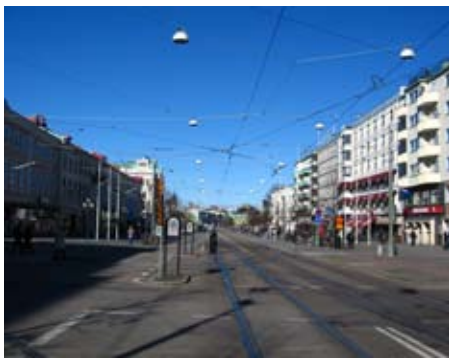
6/2 12:30

18/2 12:45

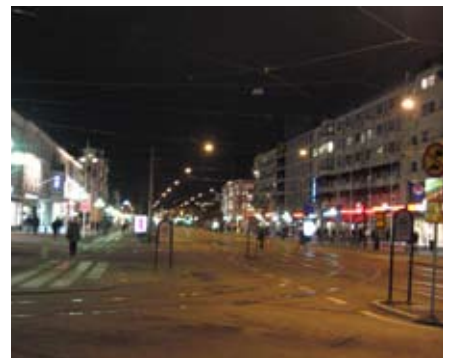
13/2 16:05

4/3 11:45

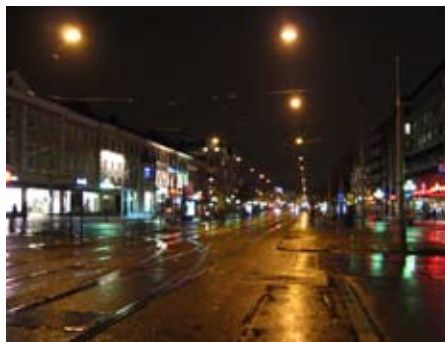
20/2 16:05

20/2 19:25

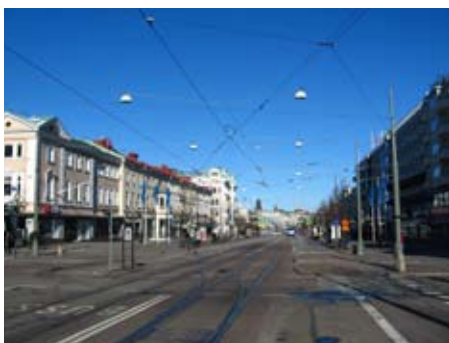
5/3 16:10

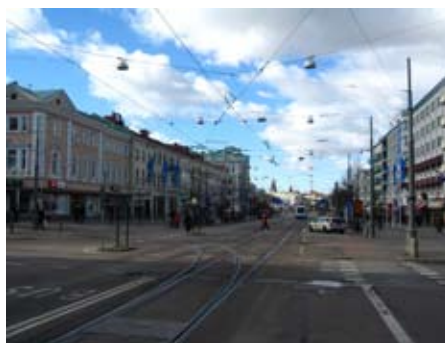
5/3 19:15

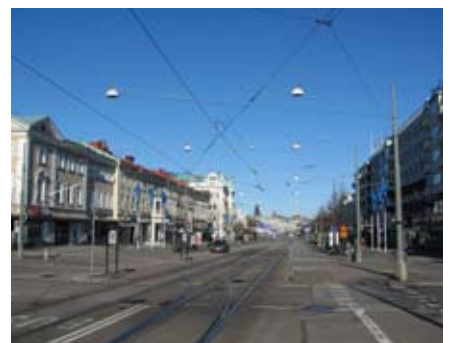
17/3 09:13

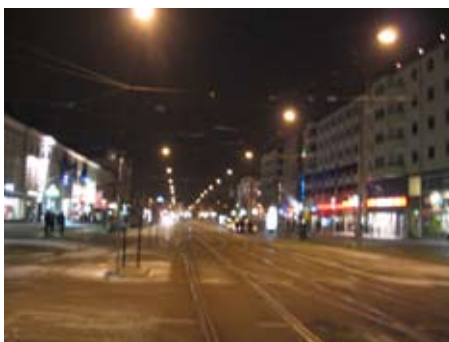
18/3 09:16

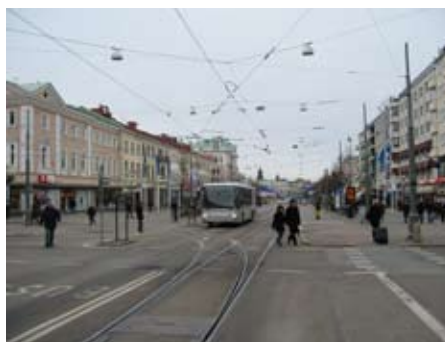
18/3 14:50

19/3 09:30

19/3 23:32

21/3 11:42

19/3 09:30 svartvitt foto

Inspiration från andra städer

För att komma närmare en av mina frågeställningar hur effekter med färg uppstår i stadsrummet har jag tittat närmare på städer jag nyligen besökt, bland annat Tokyo, Berlin och Stockholm. Det är intressant att se hur vi använder oss av färg på olika sätt, samt hur det kan skilja sig mellan olika kulturer.

Tokyo - Efter två veckor i Japan förstod jag att Tokyo är en stad där kulörstarka färger och mönster flitigt används i många sammanhang. De används som kommunikationsmedel inom det flesta områden men också som dekoration i stadsrummet, som på gator, husfasader och offentlig arkitektur.

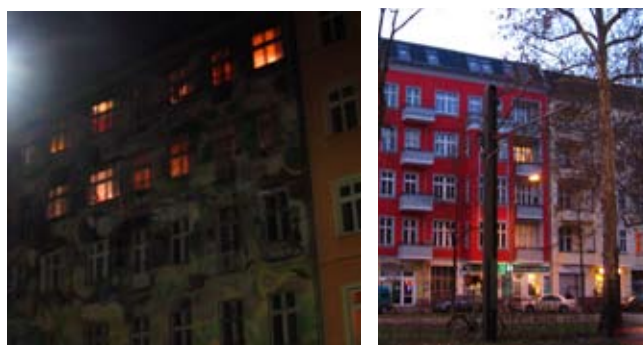
Japan är även bra på att färgsätta efter sin egna nationella färgskala; nämligen svart – vitt – rött. Det är sällan vi ser färgkombinationer som blått och gult i vår stad när man talar om arkitektur och kommunikationsfärger.

Bilder från Tokyo, Japan. Hösten 2007

Gamla stan och Söder i Stockholm - Jag blev förvånad av så många putsfasader i alla möjliga färgkombinationer i de gamla delarna av Stockholm. Kulörer som gult, orange och roströda var vanligast men jag fann även mintgrön, rosa, aprikos och många fler. Bostadslängorna kändes spontant färgsatta och gav en härlig färgblandning till stadsrummet. Stadsrummet i dessa delar av staden kändes livfulla. Nattetid försvagades de starka fasadfärgerna i intensitet men när ljuset inifrån fönstren påverkar rummet ute skapas liv och energi till rummet. Mötet mellan fasadens färg och ljuset inifrån ger återigen en spännande färg effekt.

Trots att gatorna ofta var folktomma kände jag aktivitet. Hur kan vi genom färg och ljussättning förändra platser och områden som i nuläget kan kännas mindre aktiva?

Bilder från Berlin, januari 2008.

En helg i Berlin - Trots dagar i regn och rusk möts jag under min vistelse i Berlin av spännande färgsatta rum i stadens kärna. Ljusinstallationer som starkt lyser upp inngångsentréer och färgstarka hus som ger effektfulla intryck i dess gråa sammanhang. Extra spännande blir det nattetid då husens fasadfärger möter det varma ljuset inifrån. Kombinationen av färgerna ger ett effektfullt uttryck och något att fästa ögonen på. De mer planerade grafittiklädda fasaderna gav en lekfull känsla till stadsrummet.

Bilder från Söder i Stockholm, februari 2008

Färgens effekter

Så hur kan färg användas för att ge ett effektfullt uttryck? För mig så blir färg en effekt när den på något sätt fångar mitt intresse och berör mig, något som ger liv och energi till stadsrummet.

Hur man upplever en effekt handlar egentligen mycket om skala, beroende på vilket avstånd man förhåller sig till sin den. Stadsrummet består utav mängder av olika rum, vissa mer tydliga än andra, och så länge du vistas i rummet är du en del av det. Ditt förhållningssätt till rummet påverkar din uppfattning utav det. Det jag egentligen vill säga är att färg effekter har vi egentligen överallt, eller ingenstans, beroende på vad man ser och upplever just då, när man står i ett rum i staden. Det kan vara en effekt som bara du upplever och ser medan en annan inte ens lägger märke till. Trots en mycket grå stad, finns där mängder av häftiga färgupplevelser, kanske inte alltid i så stor skala, och kanske behöver man behöva stå riktigt nära för att den ska nå sin fulla effekt. Här presenterar jag rum i staden som jag upplever är färg effekter.

Färgklick i en grå bakgrund - En kulörstark färg blir extra effektfull när omkringliggande färgskalor är nedtonade och inte innehåller lika mycket pigment.

Bilder från Berlin, Tyskland. Januari 2008

En skön färgblandning - När färger blandas i alla dessa kulörer och nyanser på ett spontant sätt uppstår en spännande effekt i rummet jag befinner mig i. Jag möter en yta som får sin fulla effekt först på nära håll. Men kanske mötet är extra spännande just för att det är en oplanerad effekt. En föränderlig yta, styrd av människan, som intar olika skepnader med tiden. Vi är vana vid att se dess kommunikativa innehåll, men just denna dag fanns ingenting kvar. Bara en liten del av allt som varit där.

Affischplakat Valand, Göteborg - En effekt på nära håll.

Insidan påverkar utsidan - Så hur påverkar egentligen livet innanför fasaderna rummet utanför? Beroende på ljuskällor samt vad för slags filter man använder sig av på insidan skapas olika upplevelser av färg och ljus. Man kan ibland se en tydlig rytmisering utifrån, där man kan ana vart det finns aktivitet. De belysta interiörerna bryter upp fönstrens strukturerade intryck och ger liv till stadsrummet.

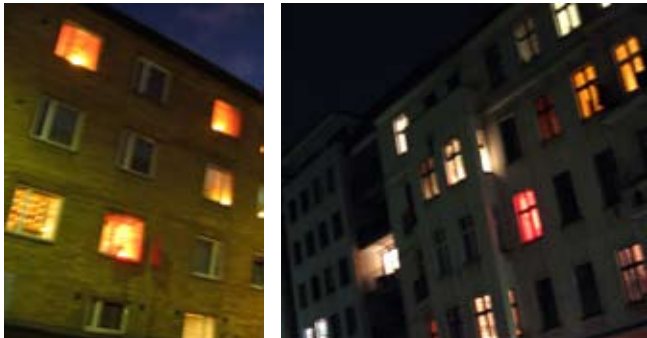

Bild från Berlin, januari 2008

Rytmiska färg - Med färg kan man göra mycket med små medel. Att med ett starkare pigment i färgen bryta upp ett mönster eller en struktur, och på så sätt skapa asymmetri eller en slags rytmisering, är ett sätt att fånga betraktarens öga och skapa spännande uttryck.

Bilder från Tokyo, Japan. Hösten 2007.

När färg möter ljus - Jag blir glad när jag ser hur färgkombinationer spontant möter varandra, när färgernas nyanser lyfter varandra och tillsammans bidrar till ett mer effektfullt intryck än om de skulle vara ensamma. Mötet mellan ljuset inifrån och fasadens färg är något som jag tycker är jättespännande.

Bilder från Berlin, januari 2008

Något Oväntat - Vi har ofta förväntningar på hur saker och ting ska se ut i vår omgivning. Som exempelvis gatlyktans sken som ofta lyser i ett gulaktigt eller vitt ljus. Men vad händer när en gatlykta plötsligt bryter upp mönstret och lyser rosa? Hur reagerar vi?

Bild från Stockholm februari 2008.

Diskussion

Vitt, grått och beige toner är kulörer som idag präglar många färgval när vi jobbar med rum, både interiört och exteriört. Dessa kan ofta ses som ett säkert kort medan mer kulörstarka färger används som en extra krydda eller när vi vill att något ska sticka ut bland mängden. Valet av denna färgklick präglas ofta av de rådande färgtrender som varierar efter årstidernas gång.

Något jag skulle vilja undersöka vidare är hur det i praktiken fungerar med färg och ljussättning i staden. Hur jobbar vi egentligen med färgsättning av vår stad för att göra den till en behagligare plats att vistas på? Hur mycket funktion spelar in i valet av färg och hur anpassas dessa till våra psykiska behov? Jag undrar också vad det är som gör att vi inte vågar ta i mer med kulörstarka färger?

Jag har frågat några arkitekter som jobbar just med färgsättning som har sagt att en anledning till att vi inte använder oss av mer starka kulörer i Sverige är för att vi inte har lika hett och soligt klimat som i andra delar av världen. De säger att de kulörstarka fasaderna inte passar in i vår stadsmiljö på grund utav vårt svenska kalla och mörka klimat. Detta låter rimligt eftersom färgerna inte får den lyster och variation av skuggor och toningar när det är grått och mulet som när det är soligt och ljust. Då är det lätt att upplevelsen av fasaden blir platt och tråkig och helt utan lyster. Men tillsammans med ljus tror jag att vi kan jobba mer med starka färger i staden för att öka vår trivsel i den.

Jag tycker att vi oftare borde ta chansen att använda oss av mer starka färger i staden, på större ytor än små detaljer. Att våga vara lekfull för att skapa uppmärksamhet och därmed mer effektfulla rum. Jag hoppas framförallt att vi i framtiden jobbar mer med färg och ljus i staden för att skapa trivsamma rum som ger liv och energi även under vinterhalvåret.